

V Mreži Unesco pridruženih šol bo leto 2023/24 posvečeno kulturi miru in trajnostnemu razvoju

Ob 30-letnici slovenske in 70-letnici globalne mreže Unesco pridruženih šol je 20. in 21. oktobra letos potekalo strokovno srečanje koordinatorjev in vodij središč. Dogodek sta gostili ASP središče za osrednjo Slovenijo in OŠ Sostro, potekal pa je pod častnim pokroviteljstvom predsednice Republike Slovenije dr. Nataše Pirc Musar. Osrednji temi sta bili kultura miru in trajnostni razvoj s podnebnimi temami.

Ustvarjati kulturo miru

V pozdravnih nagovorih so se govorniki, ki jih je predlagala Barbara Urbanija iz urada za Unesco, dotaknili različnih spoznanj iz preteklosti delovanja slovenske Mreže Unesco pridruženih šol, skupna pa so bila njihova stališča za naprej, ki jih povzema že v programu srečanja zapisana vizija: »Vzgajati in oblikovati srečne otroke in ljudi, ki bodo sposobni sočutja in empatije, ter s tem graditi trajen mir v svoji skupnosti, šole pa naj postanejo prostor, kjer se razvija kultura miru in empatije, kjer se konflikti rešujejo mirno in konstruktivno ter kjer se vsak posameznik počuti varen, spoštovan in sprejet.« Jože Bogataj, nacionalni koordinator mreže, je izpostavil, da je potrebno te strategije mreže Unesca vpeljati v vsakdanji pouk, namesto ponavljajočih se dogodkov, ki dolgočasijo, pa je treba v ospredje postaviti nove, kar pa je naloga učiteljev, ki se z novostmi seznanjajo na rednih izobraževanjih.

Človekovo dostojanstvo

Eva Tomič, veleposlanica in svetovalka predsednice republike za podnebne politike in človekove pravice, je poudarila, da človekovo dostojanstvo pripada vsem in da ima vrednota sočutja in spoštovanja prednost pred storilnostno naravnostjo. Aplavz navzočih je požela s pozivom, da je poleg smernic za ozaveščanje o podnebnih spremembah potrebno vpeti v novo šolsko reformo tudi štiri Delorsove stebre izobraževanja. Na prvotni namen Mreže Unesco pridruženih šol je opozoril Gašper Hrastelj, generalni sekretar Slovenske nacionalne komisije za Unesco in direktor urada za Unesco, s trditvijo: »Če vojna nastane v glavi, mora tam nastati tudi mir. In danes, ko je svet prežet z različnimi konflikti in izzivi, je poudarek na miru še toliko pomembnejši. Mir pa je tu razumljen v širšem smislu kot odsotnost vojne ter tudi kot vrednote: tolerantnost, dobri odnosi, spoštovanje.« Julie Saito, mednarodna koordinatorica mreže, je preko video-povezave sporočila, da si mreža prizadeva za razvoj šol, za bolj smiselno in sodobno učenje, za ponovni razmislek o poučevanju, za upoštevanje globalnih dogodkov ter za opolnomočenje vseh učencev, da prevzamejo aktivne vloge pri gradnji bolj miroljubne, strpne, vključujoče in trajnostne prihodnosti. Častna gostja, Alenka Aškerc Mikeln, ki je bila prva slovenska nacionalna koordinatorica mreže, je zaupala, da se je na začetku delovanja pojavil strah, da bi se otroci drug drugemu posmehovali zaradi različnih narečij, vendar so otroci uspeli obvladati čustva in sodelovanje je lepo steklo kljub jezikovnim različnostim. Zofija Klemen Krek, ki je bila prva generalna sekretarka Slovenske nacionalne

komisije za Unesco, pa je spomnila, da je Slovenija pletla »mrežo miru« tudi na področju nekdanjih jugoslovanskih republik ter z afriškimi deželami.

Lepota sije v vseh stvareh

V nadaljevanju je dr. Petra Štirn Janota iz Zavoda Petida spregovorila o pomenu kulturno-umetnostne vzgoje za učenje o svetu in (so)delovanju v skupnosti. Poudarila je, da je umetnost vključena v vse vsebine in da omogoča videti stvarnost na drug način, saj nudi prvoosebno izkušnjo z vsemi čutili, hkrati pa odpira dialoškost. Posameznika nagovarja in omogoča njegov intenzivni odziv na tisto, kar je in ne na koncepte, ki jih že ima v mislih. »Na umetniške projekte otrok in mladih je treba gledati kot na ustvarjalni proces in ne kot na idealno stvaritev. Širši javnosti pa jih je treba predstaviti zato, da izve, kaj mladi sporočajo.«

Pravična razdeljenost

Prof. dr. Gregor Torkar s Pedagoške fakultete je razmišljal o ključnih nalogah vzgoje in izobraževanja za doseg ciljev trajnostnega razvoja in prilagajanja na podnebne spremembe. Spomnil je, da človek preživi zaradi sposobnosti prilagajanja in spreminjanja sveta, ob tem pa poudaril, da je treba vpeljati več doživljajskega pouka, več skupnega branja in premišljevanja z otrokom ter da moramo v sodelovanju preseči politične in ideološke meje. Za primer dobre prakse, kako lahko tudi zahtevne teme razložimo otrokom na preprost način, je navedel Časoris. O spremembah podnebja je spregovoril še Anže Medved iz Agencije RS za okolje, ki je predstavil optimistični in pesimistični scenarij sprememb. Dr. Janez Potočnik iz Mednarodnega panela ZN za vire se je osredotočil na trajnostno rabo naravnih virov v luči podnebnih in drugih okoljskih sprememb ter izpostavil, da je »krožno gospodarstvo učinkovit instrument za doseganje oddvojitve gospodarske rasti od rabe naravnih virov in prava pot za nujne spremembe ekonomskega sistema v smeri skladnosti s trajnostnimi razvojnimi cilji na globalni ravni«. Opozoril je še na potrebo po redefiniciji uspešnosti, kjer se naj ne gleda le na ustvarjeno vrednost, ampak na pravično razdeljenost. »Pogled mora biti holističen, ne le delni,« je zaključil.

Upanje, prihodnost, optimizem

Izr. prof. dr. Blaž Markelj je spregovoril o izzivih moderne tehnologije v kibernetnem prostoru. »Neprecenljivo je poznavanje vseh prednosti, ki jih prinaša digitalna doba, a hkrati je nujno da se zavedamo tudi izzivov, ki jih prinaša. Zmožnost oceniti, kako se obnašati v tem digitalnem okolju, je ena najpomembnejših veščin, ki jih lahko razvijemo in tako aktivno prispevamo k bolj varnemu in odgovornemu digitalnemu svetu.« O dobrih medsebojnih odnosih za kulturo miru sta spregovorili dr. Katarina Rigler Šilc in Iza Šilc in predstavili priročnik Čudo na razrednih urah, ki so ga ustvarili ledinski učitelji. »V ospredje smo postavili sprejemanje drugačnosti, prijateljstvo, sočutje, obzirnost in še mnogo drugih življenjsko pomembnih tem, ki vključujejo tudi bolne učence. Če morda zdravim učencem šola včasih predstavlja breme, ima šola za bolne učence čisto drugačno vlogo. Pomeni jim upanje, prihodnost, optimizem.« Spregovorili sta še o projektu Štartaj, Ledina. »Namen tega projekta je, da bi vsak izmed nas odšel bogatejši z idejo, kako lahko v svoji šoli prispeva k povezovanju, sočutju, empatiji, zmožnosti sprejemanja drugačnosti, pozitivni klimi in h kulturi miru.«

Največ dela zahteva še četrti steber: učiti se biti človek

Sledili so primeri dobre prakse. Predstavljen je bil projekt iz nabora Open Education for a Better World, tj. mobilna aplikacija Green Button, s katero mladi po principu »Nauči se, delaj in deli« ozaveščajo mlade (in ostale) o okoljevarstveni problematiki in kaj lahko vsak sam stori za okolje. Vlasta Henigsman iz OŠ Belokranjskega odreda Semič je predstavila Unescov svetovni simpozij za mlade o svetovni dediščini, ki sta se ga udeležili z devetošolko iz te šole. »Delavnice so združile učence, dijake in učitelje vsega sveta, dvignile kulturno zavest, razvijale medsebojno spoštovanje v raznolikosti in oblikovanju trajnostne prihodnosti.« S celjske OŠ Lava sta Marijana Kolenko, ravnateljica, in učiteljica Polona Gracer predstavili razvijanje državljskih kompetenc v okviru projekta Pozdrav ptic miru. »Ptica je simbol svobode in poguma. S tem projektom želimo razvijati državljske kompetence, širiti zavedanje o pomenu miru, sožitja. Vsak mora prepoznati svojo aktivno vlogo v družbi, to pomeni razvijanje državljskih kompetenc,« je povedala Marijana Kolenko, o Delorsovih stebrih izobraževanja pa je menila, da nam najbolj manjka četrti steber, tj. naučiti se biti in da se moramo zavedati, »da je tudi mir trajnostna vrednota, zato jo moramo vključiti v kurikulum k trajnostnemu razvoju celotne družbe.« Klementina Seckar iz OŠ Odranci je predstavila projekt Skriti kotički našega kraja, s katerim odkrivajo lepote Slovenije, Petra Šertel iz Prve OŠ Slovenj Gradec pa je predstavila projekt Mirovniški festival, ki spodbuja povezovanje delujočih znotraj lokalnih skupnosti, medgeneracijsko sodelovanje in kulturno ustvarjanje. »Le z osebno izkušnjo se lahko sočutno približamo starostnikom in z njimi delimo stiske zaradi bolezni, osamljenosti, zanemarjenosti, finančne stiske in žalosti. Poklonimo svoj čas življenju,« je zaključila.

Srečanje sta pripravili Barbara Urbanija z urada za Unesco in Nina Hvala Klančič iz OŠ Ledina, potekalo pa je v duhu delovanja mreže kot piše na spletnih straneh ASPnet: »Člani mreže Unescu pridruženih šol delujejo v duhu kulture miru in nenasilja, strpnosti in sodelovanja, sprejemanja drugačnosti, v poglobljeni skrbi za osebni razvoj vsakega posameznika in za ohranitev naravne in kulturne dediščine ter širše našega skupnega doma - planeta Zemlje.«

Ksenija Färnich V., Središče ASPnet za celjsko in savinjsko regijo

Članek je objavljen v reviji Vzgoja.